

Країна У, або казки чужим дітям

КУПИТИ

Сюжет розгортається на широкому тлі дбайливо і водночас хаотично прописаних емоцій та роздумів головної героїні, яка опинилась на заробітках у Німеччині. Це твірспіврозмовник, твір-щоденник, який є відкритим і лишає тривкий післясмак відкоркованих смислів. Авторка не претендує на істину, але запрошує читача пройти цей внутрішній шлях разом. З України емігрувало 6,6 мільйона людей. За цим показником ми посідаємо п'яте місце у світі. Серед емігрованих - наші рідні, друзі й знайомі. Хвиля міграції так чи інакше зачіпає нас усіх. Але чи знаємо ми про переживання тих, хто покидає рідні домівки, хто кожного дня марить своєю Країною У? Євгенія Сенік, молода авторка з Луганська, у третій книзі, написаній із власного досвіду, змальовує самотність людини за кордоном. Людини, яка залишає свою дитину, аби читати «казки чужим дітям».

З України емігрувало 6,6 мільйона людей. За цим показником ми посідаємо п'яте місце у світі. Серед емігрованих – наші рідні, друзі й знайомі. Хвиля міграції так чи інакше зачіпає нас усіх. Але чи знаємо ми про переживання тих, хто покидає рідні домівки, хто кожного дня марить своєю Країною У? Євгенія Сенік, молода авторка з Луганська, у третій книзі, написаній із власного досвіду, змальовує самотність людини за кордоном. Людини, яка залишає свою дитину, аби читати «казки чужим дітям».

ISBN 978-617-614-126-6

Видавництво "Книги – XXI"

Країна У,
або казки чужим дітям

Євгенія Сенік

Євгенія Сенік

Країна У,
або казки чужим дітям

Євгенія Сенік

Країна У,
або казки чужим дітям

Роман

2016

ББК 84(4Укр)62-8Сенік-44

С 313

Сенік, Євгенія

Країна У, або казки чужим дітям. Роман / Євгенія Сенік. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2016. – 304 с.

ISBN 978-617-614-126-6

Країна У - чарівна країна, що знаходиться в серці молодой авторки Євгенії Сенік. Сюжет розгортається на широкому тлі дбайливо і водночас хаотично прописаних емоцій та роздумів головної героїні, яка опинилась на заробітках у Німеччині. Це твір-співрозмовник, твір-щоденник, який є відкритим і лишає тривкий післясмак відкоркованих смислів. Авторка не претендує на істину, але запрошує читача пройти цей внутрішній шлях разом.

ББК 84(4Укр)62-8Сенік-44

Жодну частину з цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

© Євгенія Сенік, 2016, *текст*

© Оксана Ключенко-Гнатишин, 2016, *фотографії*

© Оксана Драчківська, 2016, *малюнок на обкладинці*

© Анна Стьопіна, 2016, *дизайн обкладинки*

© Альона Олійник, 2016, *макет*

ISBN 978-617-614-126-6

1

Вона бігла щосили й щодуху. І не вистачало їй ні сили, ні духу, щоб наздогнати час, чи то пак утекти від нього. Щодня зустрічалася з близькими людьми. Щодня прощалася з друзями в різних містах однієї країни. Вона хотіла відтягти момент від'їзду й тоді ще раз казати «прощай» тим самим людям. А потім вирішувала стрімголов кидатися в задуману втечу. Гадала, чим швидше поїде, тим швидше знову відчує під ногами рідну землю. Однак, наразі від неї нічого не залежало – дата від'їзду була визначена.

Друзі наполягали, щоб вона лишалась там і шукала чоловіка, ясна річ, заможного. Дурна й заїжджена тема, яка дратувала її понад усе. Особливо впевнений тон: «Усі кажуть, що повернуться. Сама незчуєшся, як звикнеш і не схочеш вертатись». Вона нерувувала й кидала у відповідь своє улюблене: «Я – не всі».

Найстрашніше, чого вона боялась – втратити зв'язок з країною і сином. Не бачити їх і не чути, не мати змоги відчувати на доторк. Ще кілька років тому, коли вона була молодою і незалежною, на все горло кричала про патріотизм, засуджуючи слабких «малоросів», які тікали за кордон. Вона забула, що життя завжди її било по голові саме тим, проти чого вона найбільше була налаштована. Вона не могла зрозуміти – випускниця з червоним дипломом – як можна їхати в чужу країну, наївно сподіваючись відшукати щастя. Однак життя внесло свої корективи, і випускниця з червоним дипломом перетворилась на випускницю байдуже з яким дипломом і малою дитиною на руках. І коли перед нею постало питання

животіти і поневірятись, як останній собака, ще й втратити дитину, або затоптати свої принципи, задушити свою гордість і податись за тими, кого щодня ешелонами вивозять на Захід, вона не роздумуючи обрала останнє.

До біса був День незалежності, коли вона в цей день гнула спину на колишніх ворогів її незалежної держави. Та яка може бути незалежність, коли її країна, як і вона сама, були незалежними від народження. Адже те, що належить Богові, ні від кого іншого залежати вже не може. То нехай поневолюють тіло, душа ж вічно ширятиме в українських просторах, розмовляючи з вітром.

2

Чи любить хтось свою країну більше за того, хто перебуває поза її межами? Не з власної забаганки пошуку кращого життя, а з веління долі. Вона й досі не могла збагнути, що чиясь рука висмикнула її з землі й загорнула коріння у вологу ганчірку, щоб не засохла передчасно. Написи чужими літерами на вулицях міст, мова, незрозуміла й груба для її тонкого слуху, що звик до мелодії і ритму мови української, відходили в небуття, вона абстрагувалась, поглинута дивовижними ландшафтами гір, лісів і долин. Усе навколо вона сприймала як продовження своєї країни, усе навколо ставало незвіданими українськими землями. Недарма ж небо і трави ті самі.

Чи любить хтось свою дитину більше за того, хто змушений полишати її, а разом з нею своє серце й душу, заради її ж добробуту. Вона, як і сотні інших матерів, часто засуджуваних своїми країнами, працювала за кордоном, виховуючи чужу дитину, щоб її власна мала «нормальне» життя. Але яке може бути для дитини

нормальне життя без матері? Хто виховуватиме її дитину? Казала, що ненадовго. Обіцяла й клялась, що лише рік. Поки син ще малий.

Щоранку й щовечора, прокидаючись і засинаючи, вона зверталася до Бога молитвою святого Франциска Ассізького, з якою Матінка Тереза звернулась до аудиторії після вручення їй Нобелівської премії миру. Марія просила дати їй сили витримати цей рік. Адже вона терпляча, завжди була терплячою. Могла терпіти довго заради певної мети й коли знала межу, коли бачила попереду день свого звільнення. Отож, протриматися лише рік. А далі – щастя й гармонія, рідна дитина і знайомі простори, і вуха радітимуть співочій мові. А поки двічі на день, як і молитва святого Франциска, вранці і ввечері короткі повідомлення до сестри з проханням поцілувати від неї сина. Більше не можна, на більше поки що немає грошей. Їй треба було добряче економити, щоб поїздка не виявилась марною. Треба було й гоже терпіти, щоб не втекти, спокійно зносити приниження розбещеного, викоханого дитяти. Бо хто ж вона тут? Наймичка? Заробітчанка? Чи змінилися ті часи, відколи створив свої поеми Шевченко? Чи пішли кудись пани з її рідної землі? Пани, перейменовані політиками й олігархами, продовжували здирати останні лахи з простого люду. А ті, часом не знаючи кращого виходу, відлітали в далекі країни. Вона б віддала добрий шмат свого життя, аби лишитись і знайти роботу в Україні. Та хто ж візьме той шмат сухого пирога? Ні, треба почекати. Марія була певна, що за рік усе зміниться і країна видужає від кризи, що затяглась. А що як не видужає? Ні, тільки рік, а далі вже несила, а далі краще вже кволе існування й смерть, але на рідній землі.

Марія зупинялась у ванній кімнаті перед дзеркалом, довго вдивляючись у власні очі. Що вона бачила? Вони ще досі сяяли, ще не встигли затьмаритися сумними думками, не втратили

природного вогню. Чудові ясні очі мерехтіли у відображенні мільйонами зірок, даючи надію і віру в майбутнє. Чи може більшого бажати жінка, ніж народитись українкою?

А потім раптово насувалися важкі думки, й душу затягали сірі хмари. Вона вдивлялась уже уважніше у своє стомлене обличчя й бачила тепер червоні невиспані очі, які от-от і переливалися назовні грозовою зливою. Вмикала душ і давилася своїм плачем, змішуючи сльози з водою, єдиною, з ким могла тут поділитися своїм розпачем. І вода забирала все собі, лишаючи тільки спокій і подразнені очі. Марія нашвидку витиралась і бігла мерщій до телефону – ще лишилось одне повідомлення на сьогодні, сповнене тепла і любові. А далі – провалля у сон без сновидінь.

3

Уже після першого ж тижня її шлунок почав протестувати проти сухої іноземної їжі – лінивих сніданків і вечерь, зроблених нашвидку, та кави з печивом, замість обіду. Зрозуміло, що шлунок Марії звик до турботи – щоденних супів або борщів. А тут з неї відверто сміялись, коли вона вголос сумувала за гарячим обідом, мовляв, ти щодня супи їстимеш, коли повернешся додому. А вона й не розуміла, що в цьому смішного. Тут для неї було все – вегетаріанські котлети, сосиски чи ковбаса. Але нащо? Надворі ж рання осінь, що щедро ділиться земними плодами. Вона звикла до визначення вегетаріанець, як не тільки і не стільки людини, що не вживає м'яса, а перш за все людини, що споживає здорову й корисну їжу, дбаючи про свій раціон. Йогурт і яблука – те єдине, що зараз приймав її шлунок. Які яблука? Ті, що й всі інші овочі та фрукти, які країни ЄС мають цілий рік у супермаркетах цілодобово. Жодного черв'яка, жодної гнилої цятки чи бодай подряпини –

усе точнісінько так, як зображено в рекламних проспектах, ніхто нікого не дурить.

Тож ініціативу довелось брати Марії на себе – ставати за кухонну плиту. Пливу модернізовану й незбагненну для неї, як і більшість приладів тут. Уся ця техніка була для Марії чимось з іншого світу – складною і неосязною. А посудомийну машину вона вперто обходила стороною, прямуючи до раковини. Звісно, це не входило в умови контракту – готувати для всієї родини, бо для себе самої не могла – та до біса контракт, якщо йдеться про здоров'я. Заробити виразку шлунка за рік – не найкраща перспектива. Та й який контракт, якщо вже після першого тижня її попросили сидіти з дитиною не п'ять вказаних у тому ж контракті годин, а десять. Мовляв, це на перший час, зараз такі обставини, вони розраховують на її розуміння, вони відкрито користалися її добротою і незнанням мови. Чого ж їм не користатися, коли цією добротою користалися більшість її друзів і знайомих. До того ж господарі ставилися до неї дуже добре, як до члена їхньої родини – награна люб'язність, фальшива чемність, якої вони навчилися від Дейла Карнегі і йому подібних.

Такі прийоми впливу на співрозмовника давали їм змогу отримувати бажане, а вона, щира, наївна і благородна, приймала бачене за дійсне, вірила в найкраще й ковтала гачок. Зараз їй навіть не спадали на думку, не виринали в пам'яті численні українські рекламні щити на кшталт: «Людина – не товар», «Зніми рожеві окуляри, коли шукаєш роботу за кордоном». Або передачі про торгівлю людьми, або ж радіопередачі з оповідями жертв закордонних роботодавців. Вона думала, що це не про неї, пам'ятала одне – завжди при собі мати паспорт і нікому його не віддавати за жодних умов. Одне правило вигадала для себе сама – жодних знайомств поза господарським будинком. Не звикати, не

прив'язуватися, щоб і думок не було лишитись. Рік без душевних розмов і друзів був випробуванням. Жити вовчицею-одиначкою. Вижити. А більше нічого й не треба.

У магазинах часто чула російську мову від покупців, робила вигляд, що не розуміла і проходила повз. Лише мовчки робила висновок: товстий золотий ціпок на шиї у чоловіків, що йшов у доповнення до спортивного костюма, надмірний макіяж і високі підбори у жінок – типовий «совок». Хоча це цілком могли бути й українці – рідні душі. У це вірити Марія не хотіла, бо мали вигляд душ продажних і вже давно проданих, та аж ніяк не рідних.

За столом, коли збиралась уся родина, Марія сиділа немов лялька на самоварі, пришелепкувано кліпала очима і вдягала недолугу посмішку, наче проявляла участь, розуміння того, про що йдеться. Однак у присутніх ця награна, жалюгідна посмішка скоріше викликала жалість і співчуття, замість симпатії. І час від часу вони звертались до неї з їхнім улюбленим питанням: «Усе ок?». А вона у відповідь ще більше натягала свою криву посмішку, роблячи її ненавмисне неймовірно неприродною і фальшивою, киваючи головою у такт свого: «Ок, ок». Та яке там могло бути «ок»? Знайшли що спитати! Отак вона вам і відкрилась! А якщо б і відкрилась, то хіба зрозуміли б вони її слова? Безглуздішого питання годі було б пошукати! А за столом воно робилося ще нестерпнішим, бо всі одразу поверталися до неї, звертаючи надмірну увагу на її вигляд, вираз очей, яким вона навіть надто розтягнуеною посмішкою не могла додати веселості, несміливо й покірно опускаючи їх вниз і волюючи тільки, щоб присутні перекинули увагу на когось іншого.

Хіба ж їй не вистачало хороших манер і етикету, завчених правил поведінки? Вона розгублено спостерігала за тим, як члени родини вправно споживають бутерброди за допомогою ножа

й виделки, дивилася на безліч столових приборів і думала про те, як людям властиво все ускладнювати. Вона обирала найпростіші страви для споживання, боячись зробити неправильний рух, а коли їй пропонували щось складніше, відказувала, що вона вже є ситою. Марія озиралася навколо себе й бачила суцільний хаос, хибно розставлені пріоритети, зміщені акценти. Шизофренічний порядок – замість духовності, матеріальний добробут – замість здоров'я. Чужа іноземка, бо, знов-таки, так дешевше, виховує рідну дитину, тоді як батьки мають заробляти гроші, щоб купувати цій дитині всі бажані іграшки й вбрання, оплачувати всі забаганки, забуваючи про психічний стан дитини, її душу. Душа? Вони не думали про це, їх цього не вчили змалечку, вони не відвідували церкви. Жодних духовних прагнень, жодної присутності Бога в серці й думках – абсолютний атеїзм. Усе заповнили рахунки й розрахунки. Як повернути певну справу, як зекономити, щось вигідно придбати, де більше заробити.

Марія теж потребувала грошей для себе, а здебільшого для свого сина, тому, можливо, і не мала права зараз засуджувати тих, хто давав їй ті гроші. Вона пам'ятала про матеріальний аспект життя, він не давав про себе забути, але ж не віддавалась так фанатично й одержимо цій ідеї. Бо так чи інакше вона пліч-о-пліч ішла разом із Богом, міцно тримаючи Його за руку, боячись хоч на секунду втратити цей зв'язок.

Якось ще до від'їзду в цю химерну для неї країну, саме тоді, коли всі наполегливо запевняли її шукати там собі чоловіка, а синові батька, який би його забезпечував, один зі знайомих розказав Марії про подругу, яка «успішно» вийшла заміж за німця. Він сказав, що та вже народила дитину й говорить до неї українською, а чоловік німецькою. Коли Марія спитала, якою ж мовою вони спілкуються між собою, той відповів, що англійською, бо

німецької вона не знає і тільки вчить. У Маріїній голові миттєво виникло одне питання: як вони ведуть душевні розмови, коли англійська не є рідною мовою жодного з них і висловити все, що переживаєш або відчуваєш цією мовою, неможливо? На що її приятель відповів, що їм не йдеться про душу, вони заробляють гроші, і голосно залився сміхом з її вродженої наївності. «Hi! Жодних німців, жодних іноземців взагалі!», – думала вона собі.

Марія віддано любила тих чоловіків, яких зустрічала у житті. Хтось затримувався надовго, хтось сяяв яскраво, засліплював очі і швидко зникав. Однак всі вони залишались у її душі. Були з нею навіть тут, за дві тисячі кілометрів. Вона ніжно і дбайливо берегла кожен спогад, відбитки їхніх душ і ритм думок. Вона так само чітко і яскраво відчувала кожного з них у собі, так само, як і вперше. Лише одного з них Марія наважилась попросити з усією своєю рішучістю і наполегливістю подарувати їй дитину. Вона в жодному разі не намагалась прив'язати його до себе чи якимось позбавити свободи, що була для нього понад усе. Вона хотіла одного – мати дитину від найкращого чоловіка у світі, себто бути матір'ю найкращої у світі дитини. Хтось міг її засуджувати, однак Марія була впевнена, що Бог не засуджував її, бо керувалася вона найвищою з любовей. Бог, як і раніше, допомагав їй. І тоді Марія прийняла свою вагітність як найцінніший дар – нічого більшого вона не могла й бажати. І хіба це зараз була плата? Хіба за Божі дарунки треба відплачувати?

Опинившись у чужій родині, Марія вміла бути зовні спокійною і врівноваженою, вихованою і чемною, навіть покірною. Та тільки зовні. Найважче ховала глибоко за пазуху, ковтала й душила. І лише наодинці, у нечасті хвилини відпочинку вдень і довгими безсонними годинами вночі, вона відкривалась тим чоловікам, летіла до них думками, ділилась болем, тихо плачучи в їхні душі.

Бо вони сильні, вони завжди її підтримували, вони могли знести те, що не кожен чоловік міг би витримати, вони лікували своєю силою. Тоді вона засинала. Почала бачити сни, однак щонаочі моторошні й химерні. Сни, яких в Україні ніколи не мала. Пояснювала собі, що так виливалася тривога й занепокоєння, бо тільки там є спокій і гармонія. Там, *«на нашій, не своїй землі»*.

4

Якщо Марія і мала провину перед своєю країною, своїм сином, що покинула їх, врешті, перед своєю душею, що ламала її, то зараз вона цілковито й остаточно спокутувала її своїми несамовитими стражданнями. Вона старалась, лізла зі шкури, щоб заслужити довіру й прихильність господарів. Терпіла вибрики чужої вередливої дитини, мовчки ковтала її зневажливий і зверхній тон. Зустрічала з роботи господарів готовою вечерею і прибраною оселею, усміхненим обличчям і видавленим із самих надр душі веселим настроєм. А голова родини за столом у присутності решти сім'ї звично для нього й цілком «невинно» жартував, мовляв, вона мала сьогодні достатньо вільного часу, то чим вона займалась. У кінці ж вечері влаштував невимушений дружній допит. Питав, чи не говорила вона бува з Україною з їхнього телефону, бо він отримав рахунок за сто двадцять хвилин розмов із закордоном. Ні, він у жодному разі не звинувачував Марію, просто хотів вияснити ситуацію. Та питати таке в неї! У тієї, що зроду-віку боялася навіть доторкнутись до чужого без дозволу, яка червоніла й ніяковіла від однієї підозри в її бік. Однак, зібравшись із силами, Марія невпевнено бубоніла, виправдовуючись, що використовує виключно свій мобільний телефон, і то для повідомлень. Ні-ні, він зовсім її не підозрював, просто розбирався у фактах. А під кінець

вечері його дружина сказала, що суп вийшов рідкий і зовсім їй не смакував. Сказала це німецькою, будучи певною, що Марія її не розуміє. Та дещо вона почала вже розбирати в цій чужій для неї мові. Дивно, але з усього сказаного за вечерею, саме цю фразу вона зрозуміла стовідсотково, розрізняючи кожне слово. І дрібниця за дрібницею сплелися в одне ціле, один клубок.

Бігла в кімнату й щосили затикала собі рота, аж поки не починала задихатись і захлинатися власними сльозами. Вона судомно хапала ротом повітря та так, щоб ніхто не почув – надто тонкі стіни, навіть найменші й найтонші звуки проникали з інших кімнат. І ніде їй було сховати свій сум і розпач. Вона мала в кімнаті величезне французьке вікно, що перетиналося поглядом з вітальнею, та от тільки не мала фіранок, щоб від тих поглядів сховатись. Вона ненавиділа це відчуття – наче стоїш оголеною перед мільйонною публікою, на посміх люду. Часом це нагадувало скандальну картину Едуарда Мане «Сніданок на траві», де була зображена оголена жінка посеред одягнених чоловіків. Чи не так відчувала завжди себе Марія серед людей, відкритою душею, незахищеною і вразливою. Вона ховалася вдень за відчиненими дверцятами шафи, і тільки коли сутеніло, могла остаточно розслабитись. Не вмикала світла, бо так оголила б себе ще більше. Ховалась у єдиному порятунку – темряві. Марія так потребувала власної території, недоторканої, закритої від сторонніх людей, без жодної особи всередині. І нехай це була б гола й мала, скупа на світло кімната, однак це мав бути її сховок, місце, куди не здатні були б проникнути ті, хто завдав їй болю. Усі кімнати мали ключі, окрім її кімнати, такими були правила. І тому вона відчувала себе постійно в чомусь підозрюваною, от тільки сама не знала, в чім, на випадок, щоб захищатись. Вона боялася зробити хибний крок чи сказати недоречне слово. Завжди була напруженою в їхній присутності, і ця

напруга давила зсередини потужними пружинами, що мали от-от вистрибнути.

Марія почула кроки, що поступово наближалися з коридору, була впевнена, що ще мить – і з іншого боку дверей підніметься рука й постукає до її покою. Вона мала кілька секунд, щоб розтерти сльози по обличчю, ввімкнути лампу й взяти до рук книжку, перш ніж пролунав передбачений стук. Її очі лишалися вологими, а обличчя збентеженим, і на здивований погляд господаря, вона поспішала відповісти безпорадною посмішкою, виправдовуючись, що книжка дуже глибоко зачепила її. Він вибачився і запропонував разом з ним і його дружиною випити чаю, на що знову чемно й винувато Марія відмовилась. Та в чім вона була перед ними винною? У тім, що як і кожна нормальна людина потребувала самотності, хоча б на кілька годин, потребувала відновити душевні сили і, врешті-решт, кілька коротких годин побути собою.

Вимикаючи світло, вона безпорадно кидалася зі сторони в сторону, намагаючись віднайти зв'язок із собою. Вона зривалася до телефону і, трохи вагаючись, відправляла йому повідомлення, тому, чиє ім'я і досі вважала святим. Вона писала коротко, але чітко. Писала, що любить його так, як тільки здатна людина любити іншу людину. А через кілька неймовірно довгих хвилин отримувала відповідь, що її повідомлення прочитала його теперішня подруга. Просив більше ніколи так не робити, не завдавати йому незручностей. Так, Марія знала, що він має їх безліч, різних і суперечливих, як він сам. Навіть могла спокійно з цим миритися, адже розуміла, що в такий спосіб він пізнає світ, а головним чином себе самого. Чи мала право вона забороняти йому пізнавати себе? Та чи могла Марія в короткому повідомленні пояснити, що любить його, як небо, як хмару, на яку дивилася, милувалася, але доторкнутися не могла? Не могла схопити в руки і сховати за

пазуху. Не могла навіть чітко визначити форму, бо вона змінювалася з кожним подихом вітру. І чи змогла б це зрозуміти й відчувати, що нахабно прочитала її крик душі?

Після нового удару Маріїна слабка свідомість сьогодні вже впоратись не могла. І новий плач та ридання все-таки вистрибнули пружинами назовні. У своїй самотності й безпорадності ця молода жінка перетворювалася на дику й хижу вовчицю. А витративши останні сили на тривалу істерику, вона напівпритомною лягала в ліжку, зникаючи в розмитих снах-мареннях, які ще більше забирали в неї сили, з якими змагалася, звертаючись по допомогу до Бога, розпочинаючи кілька разів перший рядок, вкотре збивалась і плуталась у словах. І на: *«Допоможи мені, Господи, не стільки шукати втіхи, скільки втішати. Не стільки шукати розуміння, скільки розуміти. Не стільки шукати любові, скільки любити...»*, вона, уже остаточно виснажена, але спокійна й умиротворена, засинала з тихою посмішкою.

5

Чому саме та слива стала її улюбленою на мальовничому шварцвальдському пагорбі? Напівсуха, з поламаними гілками, проте надмірно плодюча, вона потребувала Маріїної уваги найбільше, закликаючи до себе стиглими синіми плодами. Поряд було ще кілька сливових дерев, декілька яблунь, розкішних і буйних, але не таких щирих і душевних, якою здавалась їй ця слива. Сьогодні Марія мала можливість насолоджуватись цим спокоєм, наїстися досита слив, як робила це часто в дитинстві, зриваючи похапцем з дерева, клала за пазуху, щоб потім, ще довго смакуючи, набити ними черево так, аж поки не ставало важко дихати.

Вона мала тут усе, чого їй бракувало в дитинстві: безліч іграшок і яскравих книжок, цікавих мультфільмів й аудіоказок, а ще купи дрібничок, про які мріють дівчатка. Марія могла зараз усім цим користуватися і гратися разом з дитиною, компенсуючи відсутність цієї розкоші у власному дитинстві. І, дійсно, бавлячись з малою, вона одразу втрачала десяток років, набуваючи дитячих рис. Тоді свої розсудливість і врівноваженість Марія обмінювала на егоцентризм й емоційність.

Але вона й досі не могла знайти спільної мови з її вихованкою. Можливо, просто не вміла миритися з неповагою до себе. Вона ніколи не вимагала від людей, щоб ті її любили, та й не мала права цього вимагати, однак твердо була переконана, що всім своїм пройденим шляхом вона заслуговує на повагу.

Марія згадувала, що виросла на казках про Попелюшку, Морозка та інших, де наполегливість, турбота, працелюбність обов'язково мали винагородитись, а добро – перемогти. Тому симпатизувала більше таким самим, як вона – молодим і завзятим, з гарячим серцем і невтомними, роботящими руками. Вона з не-ймовірним теплом ставилася до сміттяря, що вивозив з їхнього будинку сміття, до сажотруса, що приходив прочистити димохід, до всіх тих людей, що двічі на день розвозили морозиво або хліб, пошту або воду. Ці люди дуже подобались Марії, навіть більше – тут вона любила їх, як не могла ще любити родину, у якій працювала. Для неї своєю скромністю ці звичайні простодушні робітники часом наближались до святості й таємничої божественності.

Малу дівчинку, яку вона приїхала доглядати, виховували зо-всім іншими казками – про принцес і королев, які вже від народження мали все, навіть принців і цілі королівства. Марія спосте-рігала за малою, коли та, кривлялася перед дзеркалом, вдаючи

з себе принцесу. Дівча уявляло навколо себе слуг і всіляко наказувало їм, що ті мали робити, принижувало їх і маніпулювало ними. Тоді Марії ставало так огидно, що вона вбачала в малій білявій дівчинці майбутню потвору – зіпсуту, розбещену ляльку. Вона була вже розбещена увагою найманих людей і грошима, а потребувала насправді не так багато. Необхідною для неї була перш за все увага її батьків, їхня присутність у її житті, участь у вихованні. Тоді Марії вмить ставало страшенно шкода цю малу, й на якийсь момент вона була навіть переконана, що вдасться її полюбити.

А поки вона тікала. Тікала з дому, коли хатня робота була зроблена, а дитина ще була в дитсадку. Брала з собою хазяйського пса й бігла в ліс і долину, під улюблену сливу. Вона дуже любила цього собаку, їй здавалося, тут він розумів її найкраще – без слів і пояснень. Вона знімала з пса нашійник і носилася з ним полями, аж поки не падала знесилена в духмяну траву. Тоді, занурюючись у небо, Марія ловила літаки, що пропливали над головою в різних напрямках. Вона любила літаки і пригадувала, як у дитинстві вони з друзями, побачивши літак, вибігали гуртом на подвір'я, скупчувалися, кидались за ним бігти, розмахуючи руками й кричачи: «Літак, літак, забери мене!». І як зараз Марія хотіла заволати до цих численних літаків, щоб вони забрали її і понесли на своїх крилах додому. Вона любила тут і великі двоповерхові автобуси, що зрідка перетинали їхнє селище. Знала, що певного дня один з цих автобусів повезе і її у бажаному напрямку. І мало не виривалося з грудей прохання до нього забрати її якомога швидше.

Вона лежала й випивала шварцвальдські гори до останньої краплі, вони заповнювали її, і Марія відчувала, як з кожним днем ставала місткішою і... більш порожньою. Немов Бог витрушував

і витісняв з неї увесь непотріб, щоб зайняти там місце Самому. Тоді у Марії всередині вміщувалися гори й ліс, небо з літаками, поля з землеробами, дороги з автобусами. Їй здавалось, що все навколо втрачає свою тілесність і матеріальність – і її син, і навіть Україна. Вона любила їх, але вже без болю і каяття, немов вони жили у неї всередині, за пазухою, як безліч стиглих слив. Усі страхи, переживання і турботи відлітали слідом за літаками, залишаючи блакитний спокій і шелест листя, кольорових метеликів і тепле повітря. Але час невблаганно летів, дорогоцінний час наодинці в цілковитій тиші й самотності, в єднанні з природою і світом.

Та верталась додому Марія вже з чистим серцем і відпочилою душою. З лагідною посмішкою ішла *нести світло туди, де темрява*.

6

Марія навіть не думала про можливість свого передчасного від'їзду, втечі й капітуляції. Якось вона заговорила з господарем про продовження її візи, на що він відповів, що вони ще мають місяць до закінчення терміну її тимчасової візи, і так, як це процедура не дешева, то не хочуть поспішати, бо не впевнені, що Марія тут лишиться, що витримає й не повернеться додому. Тоді вона не сприйняла це надто серйозно, але зерно було посіяне й рано чи пізно воно мало пробитися крізь ґрунт.

Їй було важко тут, важче, ніж вона це уявляла. Її умовний п'ятигодинний робочий день дійшов до критичної межі чотирнадцяти годин. Вона була терпляча й витривала, гірше того – вона була добра. Тому отримувала тут найбільший урок і найважче практичне заняття для всіх добрих цього світу – навчитися казати «ні». Однак настав момент, коли навіть не довелося робити над

собою зусиль. Вона була настільки втомлена й виснажена, що за першої ж слушної нагоди випалила господареві все, що наболіло. Він запевняв, що це лише на перший час, що скоро все зміниться. Та вона як ніколи проявила стійкість, наполягаючи, що потребує відпочинку. Тому, остереігаючись того, що Марія дійсно поїде і їм доведеться шукати нову працівницю, а це, як відомо, зайві витрати, яких вони так боялись, господар змушений був поступитися і на наступні дні звільнив її від хатньої роботи. Цього вечора Марія була у стані найбільшого емоційного напруження, виходу з якого потребувала негайно, інакше вибух і ядерна катастрофа стали б неминучими для її свідомості.

Вона, вже не думаючи про гроші й вартість дзвінка в Україну, подзвонила найближчій людині – її сестрі, з якою і лишила свого сина, і з першого слова вибухнула нестримним риданням. Вона не могла говорити, проте їй було так важливо чути рідний голос, що говорив до неї нормальною, зрозумілою мовою. А вона тільки й встигала, що витирати сльози, які влаштовували потоп у Шварцвальді. Тоді сестра вимовила ті втішні слова порятунку, за які Марія могла вхопитися, щоб не потрапити у воронку. Сестра сказала, що Марія може почекати ще місяць, можливо, усе налагодиться, і справи підуть краще, а як ні, то нехай повертається, разом вони придумають щось тут. У будь-якому випадку сестра може відмовитися від певних своїх потреб, щоб підтримати Марію з сином. Вона завжди казала, що гроші – це пусте, вони не варті таких жертв, переживань і сліз, після чого Марії ставало одразу тепло й затишно, вона відчувала, що у світі є людина, яка ніколи її не залишить, яка піде на все, щоб допомогти їй і підтримати. І тоді все ставало на своїй місці, й земля знов з'являлася під ногами. Недарма психологи встановили, що голос рідної сестри знімає стрес і позбавляє

переживань. Психологам Марія рідко вірила, проте своїй сестрі вірила завжди.

Наступного ранку, хоч і важка розмова з господарем була позаду, Марія відчувала ще смуток і внутрішню напругу. Тоді до неї підійшов пес і, немов щось передчуваючи, жалібно поклав голову їй на коліна, тикав мордою в долоні, терся головою і пронизливо скавулів. Вона говорила собаці, що, може, і не поїде, що все ще налагодиться. Тієї миті в кімнату зайшла мала і зверхньо мовила, що пес Маріїних чужинських слів не розуміє. На що та, не стримуючи сарказму, відказала, що це вона її не розуміє, а пес розуміє Марію краще, ніж будь-хто в цьому домі.

Вона чекала цього блаженного часу, коли могла б лишитись сама і присвятити час своїм думкам, власним справам, а найбільше – книжкам. Марія мала їх достатньо – усі привезла з собою. Мала небагато валіз, ще менше одягу, більшу частину місця зайняли книжки, писані зрозумілими літерами. Це майно було найбільш важливим і цінним для неї. Особливо тут, особливо зараз. Бо кожної вільної хвилини Марія кидалась до шухляди, в якій нетерпляче чекали на неї книжки, і поринала в небуття. Вона дивувалась, як влучно й гармонійно підбрала комплект книжок на рік, хоч і робила це на інтуїтивному рівні. Як вони плавно й водночас стрімко перетікали одна в одну. Як Шульга з «Юлії» Павла Загребельного читав у літаку «Останнє літо Клінгзора» Германа Гессе. Цю ж книжку Марія випадково придбала у «Книгарні Є», шукаючи «Гру в бісер», якої не було в продажу, тому взяла єдину, що була позначена прізвищем Гессе. І от зараз вона не тільки не шкодувала, а й була невимовно щасливою саме цієї книзі, яка містила три оповідання, останнє з яких і дало назву збірки. Художник Клінгзор дуже глибоко увійшов у Маріїну душу, і було не дивним, що наступною книгою стала «Листи братові Тео» Вінсента ван Гога. А далі провалля, суцільна нірвана...

Марія відводила малу в дитсадок, хапала пса й щодуху неслася крізь ліс на галявину з книжкою, ні ж бо – з цілим всесвітом під рукою. Сьогодні вона знайшла нове місце для себе – нарешті вона знайшла своє місце тут. Невеличка стежка крізь ліс вела до схованої від людського ока галявини, з якої відкривався дивовижний мальовничий краєвид: гори, обрамлені густо-зеленими деревами, що чітким тонким контуром відтинались від чистого й по-літньому ніжного, блакитного неба. А на самій галявині стояла лавка, сидючи на якій можна було годинами читати, перериваючися лише на споглядання краєвиду. Не інакше, як ця лавка була тут саме для неї, бо рідко коли посеред лісу можна було натрапити на людину. Тому на цій галявині вона не турбувалась про недоторканість її самотності. Марія жадібно впивалася очима в орнамент літер і відривалась тоді, коли тонкий шар сліз перешкоджав зору розпізнавати слова. Тоді, відчуваючи нестримну любов і вдячність Богові, вона спостерігала за яструбами, які гордо й вільно різали крилами небесну блакить. Зараз вона не уявляла собі ближчої духовно людини, ніж Ван Гог. Тому припустила, що і книжка ця була укладена з його листів до неї. Та й не просто до неї, а до неї теперішньої, до неї у Німеччині, до тієї, що сиділа на лавці перед гірською пустелею. Він говорив до неї, а вона розпливалась у відповідь щирою і теплою посмішкою з відтінком сліз щастя. Їй хотілося кричати на весь світ, що ця книга, ні, ця Книга життя, має бути прочитана кожним, хто має внутрішній стрижень і шукає невтомно свій шлях, хто знайшов себе або ще шукає, але не зважаючи на труднощі, іде тільки вперед, кожним, хто живе й дишає на повні груди. Марія тримала в руках цю книжечку невеликого формату й відчувала, як вона збільшується в її руках, як збільшуються її руки й все тіло. Хіба тільки тіло? Вона відчувала себе неймовірно великою і широкою, місткою і безмежною. Читаючи,

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ